

Skolebestyrelsen Hæfte 8

Ordensregler

Ottende og sidste hæfte i serien om skolebestyrelsen. De øvrige er:

1. [Hvorfor og hvordan?](#)
2. [Tilsyn](#)
3. [Budget](#)
4. [Samarbejde i bestyrelsen](#)
5. [Kontakt udadtil](#)
6. [Undervisningens indhold](#)
7. [Ansættelse og afskedigelse](#)

- [**Forord**](#)
- [**Indledning**](#)

Indhold:

1. [Regelsættet](#)
2. [Elevrådet](#)
3. [At udarbejde ordensregler er en proces](#)
4. [Voksnes deltagelse i undervisningen](#)
5. [Skole som lokalt kulturcenter](#)

[Kolofon](#)

[Undervisningsministeriet](#)

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Telefon 33 92 50 00

© Undervisningsministeriet 1998
Teksten må med kildeangivelse frit anvendes.

Siden senest redigeret den 2. februar 1998 af

Jørgen Elgaard Larsen

TILBAGE TIL UNDERVISNINGSMINISTERIETS STARTSIDE

Forord

Folkeskolen er en omfattende virksomhed, som i sagens natur har en lang række menneskers og myndigheders bevågenhed. De overordnede beslutninger for kommunens skolevæsen træffes af kommunalbestyrelsen, som til gengæld skal leve op til de mål og rammer, som følger af lovgivningen. For at samarbejdet omkring folkeskolen skal foregå bedst muligt, er det vigtigt, at alle parter har kendskab til både rettigheder og pligter.

Det skal ikke være uklarhed om kompetencefordelingen, der lægger hindringer i vejen for et godt samarbejde på de enkelte skoler. Målet med denne serie hæfter er derfor - med fokus på skolebestyrelsen - at give et samlet billede af, hvem der har kompetence til at bestemme hvad i folkeskolesammenhæng.

Hæfterne bygger til dels på bidrag fra personer, der beskæftiger sig med folkeskolen i praksis. De indeholder en beskrivelse af skolebestyrelsens råderum, der ligger mellem de rammer og retningslinier, som fastlægges af de overordnede myndigheder, og den kompetence, der er tillagt den enkelte skoles leder.

Hæfterne peger på de muligheder, skolebestyrelsen har, for at opnå medindflydelse på den lokale skole og indeholder en række eksempler på, hvordan man i praksis kan behandle forskellige spørgsmål.

Dette hæfte er det sidste i rækken og vedrører skolebestyrelsens arbejde med ordensreglerne. Desuden indeholder hæftet et afsnit om voksnes deltagelse i undervisningen og et afsnit om skolen som lokalt kulturcenter.

Ivan Sørensen

direktør, Folkeskoleafdelingen

Indledning

Dette hæfte er bygget op omkring enkelte episoder hentet fra skolens hverdag. Indholdet er tænkt både som information og som et debatoplæg for skolebestyrelsen og andre, der har interesse i at udvikle den enkelte skoles dialog om ordensreglernes form og indhold.

Ordensreglernes udformning og hvordan de bliver efterlevet, er afhængig af skolens elever og forældre samt deres indbyrdes forhold. Ordensreglerne kan være et konkret udtryk for skolens "ånd", stemning eller samarbejdskultur. I sidste ende kan ordensreglerne være forbundet med den livskvalitet, skolen som organisation kan bidrage med for alle de mennesker, der deltager i arbejdet i og omkring skolen.

Hæftet indeholder også afsnit om elevrådsarbejdet, om voksnes deltagelse i skolens undervisning og om skolen som lokalt kulturcenter.

[Forsiden](#) | [Forord](#) | [Første kapitel](#)

Regelsættet

Det fremgår af folkeskolelovens § 44, stk. 4, at det er skolebestyrelsens opgave at fastsætte ordensregler for skolen. Naturligvis er resultatet - et sæt ordensregler - vigtigt, men selve processen, der fører frem mod den færdige formulering af ordensreglerne, er også særdeles betydningsfuld.

Tryghed og tillid

Formålet med ordensregler er at skabe de bedste rammer for børnenes trivsel og læring samt for de ansattes arbejdsmiljø. Børn og voksne, der har deres gang på skolen, skal opleve den som et rart sted at være. Ordensreglerne er med til at skabe forudsætningerne for et godt arbejdsklima både i de enkelte klasser og på skolen som helhed. Et godt arbejdsklima er en forudsætning for, at folkeskolens formål kan føres ud i livet.

Ordensreglerne er med til at skabe forudsætningerne for et godt arbejdsklima både i de enkelte klasser og på skolen som helhed

Derfor er det vigtigt, at der til stadighed arbejdes på at skabe og udvikle rammer, der medvirker til, at elevernes holdninger til skolearbejdet og til samværet med skolens ansatte og kammeraterne præges af tryghed og gensidig tillid.

I bekendtgørelse nr. 27 af 12. januar 1995 om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen er der blandt andet fastsat de øvre rammer for indgreb over for elever, der overtræder skolens ordensregler. Disse øvre rammer gælder kun i undervisningen. Skolebestyrelsens kompetence gælder dog hele skolens virksomhed, og ordensreglerne skal derfor udformes, så de også gælder for fritidsundervisningen, skolefritidsordningen og andre aktiviteter på skolen.

En folkeskole omfatter mange andre parter end dem, der har direkte tilknytning til

undervisningen. Når man går i gang med processen med at udarbejde et sæt ordensregler, er det derfor vigtigt at huske alle dele af skolens virksomhed, og at mange parter med fordel kan være med til at lave ordensreglerne. For at opnå det bedst mulige forløb af processen, er det vigtigt på forhånd at overveje, hvordan den skal forløbe og hvem der skal deltage. Så vil flest mulige føle sig ansvarlige for, at de bliver overholdt. Ordensreglerne for den enkelte skole skal udarbejdes gennem et samarbejde, der i det mindste omfatter skolebestyrelsen, skolens leder, eleverne og skolens personale.

Skolebestyrelsen fastsætter skolens ordensregler

Det er skolebestyrelsens pligt at fastsætte ordensregler. Skolebestyrelsen kan desuden fastsætte principper for brug af sanktioner over for elever, der ikke overholder ordensreglerne. Sådanne principper vil være retningsgivende for lærernes og lederens afgørelser og handlinger i det konkrete tilfælde. De vedtagne principper og de sanktioner, der er foreslået, skal naturligvis ligge inden for de øvre rammer, der fremgår af bekendtgørelsen.

Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 27 af 12. januar 1995 om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen - kort fortalt

De nærmere bestemmelser om foranstaltninger til fremme af god ro og orden i folkeskolen er fastsat i denne bekendtgørelse med tilhørende vejledning. Bekendtgørelsen lægger vægt på at fremme gode samværs- og arbejdsformer mellem elever, forældre og skole. Bekendtgørelsen fastsætter endvidere de øvre rammer for indgreb over for elever, der overtræder skolens ordensregler.

Reglerne giver mulighed for

- at elever på alle klassetrin kan overføres til anden undervisning på skolen i enkelte timer eller resten af dagen.

Endvidere giver reglerne mulighed for, at elever på 3.-10. klassetrin kan

- få eftersidning i indtil en time

og efter forudgående samtaler eller påtaler og efter meddelelse til hjemmet

- udelukkes fra undervisningen i indtil en uge
- overflyttes til en parallelklasse ved samme skole
- overflyttes til en parallelklasse på en anden skole.

Beslutningen om indgreb over for en elev træffes af skolens leder.

Elever på 10. klassetrin, der forsømmer mødepligten eller modarbejder undervisningen, kan udskrives af skolen. Hvis eleven ikke kan tilslutte sig udskrivningen, træffer kommunalbestyrelsen beslutning om det efter indstilling fra skolens leder. Det er kun for elever på 10. klassetrin, at der kan blive tale om at blive "smidt ud af folkeskolen". Hvis det sker, er det kommunalbestyrelsens pligt at sørge for, at den pågældende elev går videre i et uddannelses- eller beskæftigelsesforløb.

Disse foranstaltninger bliver først taget i brug, hvis et samarbejde med både eleven og hjemmet om at finde frem til årsagen til tilsidesættelsen af ordensreglerne ikke har givet det ønskede resultat. I den forbindelse bør det vurderes, om der er behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand, eller om der er behov for at kontakte de sociale myndigheder.

Bekendtgørelsen angår eleverne i undervisningstiden. Her er det skolens leder, der har det pædagogiske ansvar og træffer de konkrete afgørelser om skolens elever. Derfor er det skolelederens opgave - og ansvar - at gribe ind over for enkeltelever, der gentagne gange groft overtræder de vedtagne regler. Der er intet til hinder for, at skolelederen af praktiske grunde delegerer sine beføjelser ud til de enkelte lærere, hvis det drejer sig om mindre forseelser.

Hvis forældrene er uenige i skolelederens afgørelse, kan de klage til kommunalbestyrelsen.

Der må aldrig anvendes legemlig straf i folkeskolen, men for at afværge vold og ødelæggelse, kan skolens personale anvende magt i fornødent omfang.

En episode fra skolens hverdag

- Det skal vi to nok finde ud af sammen, trøstede Tina. Lige siden den første dag på skolen har Søren været meget glad for Tina, der er hans klasselærer. Tag nu for eksempel denne situation, hvor han - endnu en gang - kommer for sent. Tina var den første til at vise forståelse. Egentlig har hun al mulig grund til at blive gal i skralden.- Søren, du må forstå, at dine klassekammerater har svært ved at acceptere, der gælder særlige regler for dig.Sørens øjne bliver blanke...

- Du kan ikke møde som det passer dig. 8.15 er 8.15 og ikke ét minut senere! Tina er altid meget kontant. Men Søren mærker, at hun bag facaden har forståelse for hans vanskeligheder. Lige siden hans stedfar var kommet i huset, kneb det for moderen at komme op om morgenen. Det må Søren selv klare, og derfor kommer han af og til for sent i skole.
- Men hør nu her. Jeg smutter forbi en aften og får en snak med din mor om det her. Hvis hun altså er hjemme? Jeg ved, du ikke altid har det lige let, men alligevel. Vi må jo finde ud af det.

Der lyder en mumlen et sted i klassen.

- Hun er sgu alt for flink! Det er Per, der hvisker til Line. - Han ska' da bare ha' en ordentlig skideballe! Det skulle lige være os andre, der kom for sent så tit, som han gør.

Søren er lige ved at græde. Alt føles helt uoverskueligt. Tina ser på ham: - Sæt dig nu ned. Vi tales ved efter timen. Han sætter sig.

Episoden handler om elevers oplevelse af tryghed og accept. Med udgangspunkt i historien kan skolebestyrelsen, elevrådet og skolens personale drøfte, hvad et sæt ordensregler for skolen skal indeholde for at tilgodese alles tryghed i skolen.

Et vigtigt spørgsmål er reglernes rummelighed i forhold til lærerens viden om den enkelte elev og de vanskeligheder, en elev måske har med at leve op til reglerne. Et andet spørgsmål er, i hvor høj grad elever, andre ansatte og en forældregruppe kan acceptere, at der tages vidtgående hensyn til enkelte elever, samtidig med at der stilles krav om, at andre skal overholde de regler, der er fastlagt. At skabe forståelse for det kan være en vanskelig balancegang mellem åbenhed og respekt for den enkelte elevs integritet.

At skabe et godt arbejdsklima

Skolens leder er ansvarlig for at udvikle og bevare et godt arbejdsklima på skolen. Det vil sige et arbejdsklima præget af fælles værdier, engagement og ansvarlighed. Skolelederen har en naturlig pligt til at have føling med, hvad der sker på skolen og til at sikre, at lærerne og pædagogerne indbyrdes - og i samarbejde med skolelederen - tilrettelægger arbejdet og løser eventuelle problemer. Det er en ledelsesopgave at arbejde på og opmuntre til, at der hos skolens personale udvikles fælles holdninger og værdier i forhold til skolens virksomhed.

Skolens leder er ansvarlig for at udvikle og bevare et arbejdsklima, præget af fælles værdier, engagement og ansvarlighed

I den sammenhæng er det vigtigt, at skolens voksne samarbejder. Der tænkes her på samarbejdet mellem lederen, lærerne, pædagogerne og det øvrige personale. De voksne er børnenes modeller, så de må og skal samarbejde, da det gavner skolen som helhed og medvirker til at forme elevernes livssyn. Den måde, de voksne samarbejder på indbyrdes, har en betydelig indflydelse på elevernes oplevelse af, hvad samarbejde indebærer, og hvordan det fungerer i praksis. Det duer ikke, at konflikter og misforståelser mellem voksne skal stå i vejen for virkeliggørelsen af et godt læringsmiljø for skolens elever.

I den forbindelse er det vigtigt, at både skolens børn og voksne forstår og bifalder skolens ordensregler og deres betydning for samarbejdet. Denne forståelse fremmes gennem løbende drøftelser i de enkelte klasser og ved en god dialog mellem de voksne og eleverne, når lejlighed byder sig. Emnet kan ved passende lejligheder tages op i klassens tid med klasselæreren.

Skolens personale bør i øvrigt gennem samtaler med de enkelte elever og deres forældre skaffe sig indblik i baggrunden for de vanskeligheder, eleverne måtte opleve i faglige og sociale sammenhænge. Det ligger i folkeskoleloven, at der nu mere end nogensinde skal fokuseres på evalueringen af den enkelte elevs arbejdsindsats og trivsel.

Derfor er det naturligt ind imellem at se nærmere på årsagerne til de problemer og vanskeligheder, den enkelte elev kan have med at tilpasse sig skolens miljø og arbejdsformer. Der kan fx være tale om, at skolens miljø belastes af konflikter, der er opstået blandt elever og konflikter mellem elever og lærere, der skyldes manglende enighed og fælles ansvarlighed blandt skolens lærere.

En episode fra en 8. klasse

- Åh, jeg gider altså ikke gå ud, siger Thorbjørn til Asger, idet de går ud gennem døren efter timen.
- Lad os spørge Bjørn, om vi må blive inde, foreslår Asger. - Hvis det er mig, der spørger, giver han sikkert lov!

Det lykkes hurtigt de to at få lov af Bjørn. Bjørn, deres klasselærer, er på vej til lærerværelset. Det er frikvarter og han tænker først og fremmest på den kop dampende varm kaffe, der venter.

Måske er det derfor, han ikke er sen til at give lov til at blive inde? Eller måske giver han lov, fordi det er Asger, der spørger? På en eller anden måde har Asger let ved at få lov til alt muligt af Bjørn. Bjørn behandler ind i mellem Asger som sin kæledægge, synes de andre.

- Fint, siger Thorbjørn, det lykkedes. Det klarede du bare. De to finder tilbage til klassen og lukker døren efter sig.
- Fedt, op med skankerne!

Asger griner og smider dovent begge ben op på bordet. Thorbjørn er i fuld gang med at tage forskud på madpakken. Han har netop taget den første bid af sin pita.

Døren går op.

Der står Karin. Karin har gårdvagt i dag.

Karin beder straks de to om at forlade lokalet.

- I ved jo godt, at ordensreglerne siger NEJ til ophold i klasserne i frikvartererne, siger hun irriteret.

- Ud med jer.

Laaangsomt finder de over til døren. Thorbjørn forsøger sig: - Jamen...Bjørn siger at... Længere når han ikke i sætningen, før Asger giver ham et puf i siden.

- Jamen...Bjørn si...

Episoden illustrerer, hvordan de voksnes samarbejde kan være præget af manglende fælles ansvarlighed, troværdighed og vilje, når det handler om afvikling af frikvarterer. Det handler om, at eleverne udnytter denne situation.

Episoden kan være udgangspunkt for en dialog mellem skolens personale, elevråd og skolebestyrelse om arbejdsklimaet på egen skole. Den kan desuden være udgangspunkt for en diskussion om, hvordan og i hvilken form ordensreglerne kan være med til at præge og understøtte arbejdsklimaet.

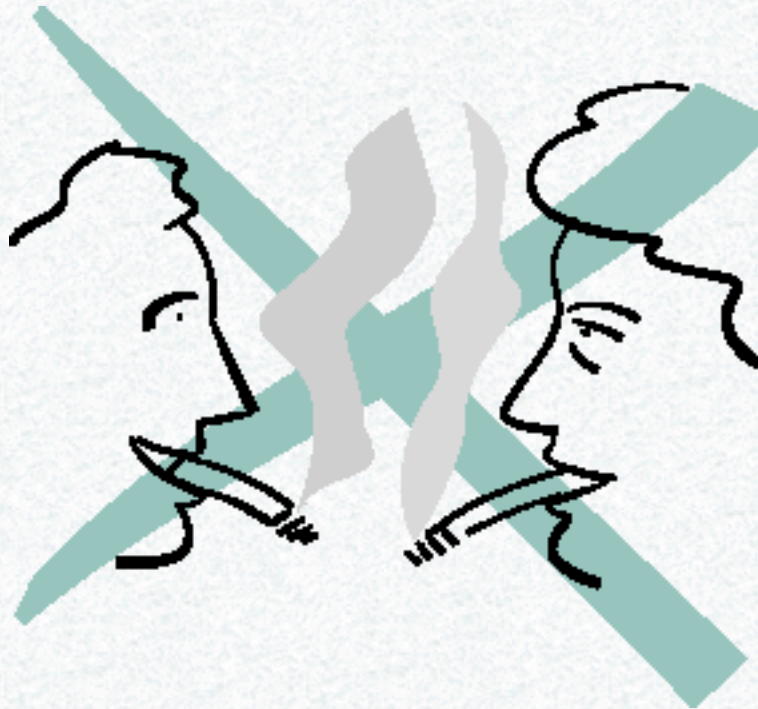
Eleverne og arbejdet med ordensreglerne

Et aktivt og engageret elevråd har gode muligheder for at blive hørt og taget alvorligt. Derfor skal elevrådet ikke kun være aktivt, når der holdes elevmøder. Elevrådsarbejdet er en pædagogisk proces, hvor eleverne skal lære at handle inden for rammerne af det repræsentative demokrati. Den proces kommer ikke i gang af sig selv. Den har brug for støtte fra både ledelse, lærere og øvrige ansatte. Hvis processen lykkes, kan elevernes medvirken og samarbejde få stor betydning for skolens dagligdag. Dermed bliver det unødvendigt at styre skolen med detaljerede, nedskrevne ordensregler.

De fleste skoler har mange års erfaring med at arbejde med elevråd. Men det er ikke kun elevrådsrepræsentanterne, der skal lære at være aktive i den demokratiske proces. Det gælder i høj grad også skolens øvrige elever. Her i landet har vi tradition for, at eleverne drages med ind i beslutninger, der vedrører skolens liv og dagligdag. Opdragelsen til demokrati og medindflydelse starter i den enkelte klasse. Det er her, eleverne skal lære at få og tage indflydelse og ansvar. Det betyder også, at de skal være med til at beslutte indholdet i undervisningen og i deres skolehverdag i øvrigt. I de senere år er det blevet stadig mere almindeligt, at elever evaluerer undervisningen og deres egen arbejdsindsats med jævne mellemrum. Der står direkte i loven at:

"...skolen forbereder eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre."

Elevrådsarbejdet og elevernes medbestemmelse i undervisningen og skolens hverdag kan ses som en uddannelse i, hvordan et demokratisk samfund fungerer. I den forbindelse er det en god og relevant opgave at deltage i arbejdet med ordensreglerne.

Et eksempel på et elevråds samarbejde med skolebestyrelsen i en demokratisk proces om ændring af skolens ordensregler

Skolebestyrelsen besluttede for et par år siden, at eleverne skulle have det fulde ansvar for ét af de ti årlige møder i skolebestyrelsen. Normalt er det en af forældrene, der er ordstyrer. På "elevernes møde" ligger den opgave hos de to elever i skolebestyrelsen, og det er de to elever, der sammen med skolens leder udarbejder og udsender dagsordenen for mødet. Eleverne har valgt at tilrettelægge mødet på den måde, at man i elevrådet på forhånd indkalder forslag til mødet fra elevrådsrepræsentanterne. Forslagene sættes på dagsordenen, og elevrådsrepræsentanter fra de klasser, der har stillet forslag, fremlægger forslagene på mødet i skolebestyrelsen.

På sådan et møde blev to forslag behandlet:

1. Repræsentanter fra 10. u fremlagde et forslag om et rygeområde på skolen for de store elever. Forslaget blev debatteret og enstemmigt forkastet. Elevrepræsentanterne i skolebestyrelsen gik således også imod forslaget.
2. Derefter blev et forslag fra 6. u om udgangstilladelse for elever på 6. og 7. klassetrin behandlet. På skolen havde elever på 8.-10. klassetrin udgangstilladelse i frikvartererne, hvis de havde forældrenes skriftlige tilladelse. Det stod i skolens ordensregler, og det er en regel, der sikkert gælder på et stort antal folkeskoler over hele landet.

De to elevrepræsentanter fra 6. u havde forberedt sig omhyggeligt og kom med alle de gode grunde, de havde, til at forslaget skulle vinde gehør. Forslaget gav anledning til en omfattende debat. De to lærerrepræsentanter var imod forslaget. De mente ikke, det var forsvarligt at lade elever under 8. klassetrin få udgangstilladelse i den stærkt befærdede bydel, hvor skolen ligger.

Skolelederen meddelte, at der ikke fandtes bestemmelser, der kun giver mulighed for udgangstilladelse til 8.-10. klasse.

Forældrene i skolebestyrelsen lyttede opmærksomt til eleverne og lærerne og nåede frem til, at man burde høre forældrene på de to klassetrin. Konklusionen blev, at med mindre der i pædagogisk råd var en meget stærk og velbegrundet modstand mod forslaget, og hvis der blandt forældrene på 6. og 7. klassetrin var flertal for det, så var det godkendt på forsøgsbasis. Skolens leder meddelte, at han i forsøgsperioden betingede sig ret til at sætte ordningen ud af kraft, hvis det viste sig, at eleverne på 6. og 7. klassetrin ikke kunne administrere den og fx kom for sent til næste time.

Forslaget blev fremlagt på et ekstraordinært møde i pædagogisk råd. Lærerne var lidt betænkelige, men stillede sig tilfreds med henvisning til skolelederens forbehold.

Derefter blev der indkaldt til forældremøde om forslaget for forældrene på de to klassetrin, og aldrig havde der været så mange forældre til et forældremøde på skolen. Ingen tvivl om, at eleverne havde lagt pres på deres forældre for at møde op. Det gør eleverne ikke altid på disse klassetrin. Debatten var livlig. Enkelte forældre, som var imod forslaget, følte, at de var sat under pres, og det argument gjorde indtryk. Men den overvejende holdning var den, at når eleverne alligevel færdes i kvarteret efter skoletid, så havde forældrene også tillid til, at de kunne gøre det på ansvarlig vis i frikvartererne. Ved forældreafstemningen om forslaget viste det sig, at kun ét forældrepar på hvert klassetrin gik imod forslaget. Disse forældre ville heller ikke skrive under på udgangstilladelsen.

Dagen efter blev udgangstilladelser trykt og sendt til hjemmene på 6. og 7.

klassetrin. Underskrifterne kom meget hurtigt - faktisk en del hurtigere, end når der ellers skal besked retur fra hjemmene. Fra det øjeblik eleverne havde fremlagt forslaget i skolebestyrelsen, og til udgangstilladelse blev givet - med alle formalia overholdt - gik der to uger. Skolebestyrelsens godkendelse - på betingelse af, at pædagogisk råd og forældrene gav grønt lys - blev netop truffet ud fra ønsket om en hurtig sagsbehandling, og det lykkedes. Der er ingen tvivl om, at dette forløb har betydet en øget forståelse blandt eleverne for (skole)demokratiets spilleregler. Eleverne er i hvert fald blevet klar over, at det nytter at engagere sig inden for de givne regler.

Det skal tilføjes, at skolelederens forbehold aldrig blev brugt i forsøgsperioden. Eleverne overholdt reglerne til punkt og prikke. Oven i købet var de hurtigere på plads til næste time, end de normalt var efter et frikvarter, hvor fodbolden lige skal have det sidste spark, efter klokken har ringet. Og hvis skolens leder - halvandet år efter - en enkelt gang eller to har mødt en elev fra 6. eller 7. klasse, der forpustet og en anelse forsinket skynder sig til time, så har et hævet øjenbryn været mere end nok til, at tiden blev overholdt.

I dag står der i skolens ordensregler, at eleverne på 6.-10. klassetrin har udgangstilladelse med forældrenes skriftlige tilladelse.

[Forsiden](#) | [Indledning](#) | [Næste kapitel](#)

Elevrådet

Loven omtaler ikke elevråd med mange ord:

"Ved hver skole, som har 5. eller højere klassetrin, danner eleverne et elevråd."

Bestemmelsen findes i lovens § 46, stk. 2, i afsnittet om *rådgivende organer*, og i det kapitel, der vedrører styrelsen af kommunens skolevæsen.

Også skoler, der udelukkende har yngre klassetrin, kan danne elevråd. Eleverne har ret til at oprette elevråd, og skolens leder bør tilskynde til, at det sker. Arbejdet med elevrådet understøtter elevernes demokratiske opdragelse.

Eleverne afgør selv, hvordan elevrådet skal sammensættes, og hvordan det skal vælges. Elevrådet fastsætter også selv sin forretningsorden. Normalt er der elevrådsvalg ved skoleårets begyndelse.

Der findes ingen centrale regler om, hvilke sager eller opgaver elevrådet kan tage op. Elevrådet varetager først og fremmest elevernes interesser på skolen. På skoler, hvor der er elevråd, udpeger elevrådet to repræsentanter til skolebestyrelsen. Der er ingen krav om, at elevrepræsentanterne i skolebestyrelsen skal have en bestemt alder. Elevrepræsentanterne deltager i skolebestyrelsens møder, men de må ikke deltage under behandlingen af personsager, dvs. sager, der angår enkelte elever eller lærere. Elevrådet kan på eget initiativ udtale sig til skolebestyrelsen om alle spørgsmål, der vedrører skolen.

Hvordan håndterer skolens personale barrierer i elevrådsarbejdet?

Skolens leder har ansvaret for, at elevrådet fungerer som en integreret del af skolens virksomhed. Samarbejdet med elevrådet giver lederen indblik i elevernes mening om skolen, som kan bruges i skolens dagligdag. Aktive elever og medarbejdere, der kan samarbejde, skaber en stærk skole, og gør det også nemmere at være skoleleder. Derfor skal skolelederen give sig tid til at lytte til elevrådet og hjælpe det med at få gode arbejdsforhold og

meningsfulde arbejdsopgaver.

At handle inden for rammerne af det repræsentative demokrati er noget, der skal læres. Man kan ikke forvente, at eleverne på egen hånd får elevrådsarbejdet til at fungere. De behøver støtte til dette arbejde. Mange skoler afsætter ressourcer til en kontaktlærer, der samarbejder med eleverne om at få de demokratiske spilleregler til at fungere i elevrådsarbejdet og støtter dem i at formulere og afgrænse opgaver, de kan involvere og engagere sig i. Eleverne kan desuden have brug for støtte til at forstå deres egen rolle og interesse i skolebestyrelsens arbejde. Eksemplet oven for om udgangstilladelse viser, hvordan eleverne kan være konstruktive medarbejdere, når de tages alvorligt.

Aktive elever og medarbejdere, der kan samarbejde, skaber en stærk skole, og gør det nemmere at være skoleleder

Hvis ikke man lægger vægt på at engagere eleverne i elevrådsarbejdet, reduceres elevrådets betydning. Der er en tendens til, at det mest er ældre elever, der sidder på de ledende poster i elevrådet og er med i skolebestyrelsen. Det er forståeligt, men inden man ser sig om, har de elever afsluttet skolegangen. Der skal i tide sørges for, at yngre elever bliver parate til at overtage posterne. Man må være opmærksom på at sikre kontinuiteten i elevrådsarbejdet. Ledelsen og kontaktlæreren må støtte eleverne i at løse problemerne med "arvefølgen". Man kan ikke tidligt nok forberede et "skifte".

Nogle lærere er skeptiske over for at involvere elevrådet for meget i arbejdet med fx ordensreglerne. Det kan blandt andet skyldes, at enkelte lærere er nervøse for, at de selv og deres undervisning drøftes på elevrådsmøderne. Det er op til den enkelte kontaktlærer eller skolens leder at skabe forståelse for, at kritik af lærere eller andre navngivne personer skal ske på en konstruktiv og problemløsende måde, og at oplysninger, der kommer frem ved et sådant møde, skal behandles med varsomhed. At stoppe kritik af lærere ved at lukke munden på eleverne resulterer blot i, at kritikken kommer frem i andre sammenhænge og sandsynligvis i mere bramfri vendinger.

Elever og forældre samarbejder med skolen om at leve op til folkeskolens formål (§ 2, stk. 3)

Folkeskoleloven er udtryk for, at eleverne har nogle rettigheder i forhold til skolen. Hermed følger samtidig en række pligter. Det forudsættes fx, at eleverne deltager aktivt i undervisningen. Derfor er det vigtigt, at de ansatte ved deres eget eksempel - og i dialog med

eleverne - udvikler en fælles forståelse for, hvordan skolen bliver et godt sted at være for alle parter. Det er også med til at fremme elevernes forståelse af deres egen opgave i forhold til folkeskolens formål. Klasselæreren har en særlig opgave i den forbindelse og har derfor fået ekstra tid til rådighed i form af klassens tid. En af hensigterne med klassens tid er netop at få drøftet spørgsmål af social karakter - som vedrører eleverne. Det kan fx være de forventninger, der er til elevernes opførsel og arbejdsindsats, klassens og de enkelte elevers trivsel og lignende, herunder løsning af konkrete konflikter, der måtte opstå blandt eleverne - og selvfølgelig også mellem elever og lærere.

Et eksempel fra en 7. klasse

Nej, ikke igen!

Denne sætning stryger som et lyn gennem tankerne på skolelederen. Det er tredje gang, at en lærer må hive Benny fra 7. på kontoret. Oven i købet tredje gang på samme dag.

- Sæt dig ned, siger Madsen kort. Benny sætter sig uden at fortrække en mine.
- Jeg er fand'm..., længere når Benny ikke før Madsen stopper ham.
- Ti stille!

I morges, før undervisningen startede, var det galt med Benny nede ved cykelstativerne. Inden gårdvagten kom til, havde han nået at brække tre stativer i stykker.

Han kom på kontoret allerede inden klokken otte.

Anden gang, det gik galt, var midt i tysktimen. Benny havde revet de fire første sider ud af bogen og rullet dem op sammen med europakortet. Bodil, tysklæreren, var blevet meget vred. Hun fattede ikke, hvorfor i alverden den dreng skulle have tysk. Nu er den så gal igen.

- Du bliver her, mens jeg får en snak med Claus. Claus er den lærer, der sendte Benny på kontoret denne tredje gang.

Claus forklarer: - Da vi skulle med bussen til hallen, var Benny væk. Jeg kunne simpelt hen ikke finde ham. Vi kørte af sted uden ham. Da vi ankom, holdt Benny grinende foran hallen på knallert. Han havde taget hele turen derover på den. Han var oven i købet kørt over landevejen. Knallerten havde han hugget. Den pokkers knægt, han er jo kun 13 år! Tilmed så han sit snit til at gentage succesen på hjemturen. Jeg havde ellers aftalt med bus-Karl, at vi kunne ha' taget knallerten med bag i bussen.

Madsen stopper Claus: - OK, jeg ta'r en alvorlig snak med drengen...Jeg ringer også til forældrene. Men der er vel som sædvanlig ikke megen støtte at hente.

Madsen går tilbage til kontoret og lukker døren.

Historien kan bruges som oplæg til en diskussion med en forældregruppe om, hvad man fra skolens side kan stille op over for den slags episoder. Hvordan skal man handle, og hvordan kan en forældregruppe støtte lærere og leder i at håndtere sådanne og lignende problemer? Er der forhold, der kan ændres, så man kan undgå, at de opstår?

Skolebestyrelsen bør orientere om skolens ordensregler på forældremøderne. Her kan en historie som den ovennævnte være et middel til at komme i dialog med forældregruppen om værdien af at have ordensregler på skolen, selv om ordensreglerne ikke kan tage højde for nogle elevers ekstreme opførsel.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#) | [Næste kapitel](#)

At udarbejde ordensregler er en proces

Enhver skole har ordensregler - skrevne eller uskrevne. Intentionen i folkeskoleloven er, at skolens regler skal være formulerede og nedskrevne.

Når ordensreglerne er formuleret, bør den enkelte skole sikre, at eleverne har forståelse for dem. Det vil især være klasselærerens opgave at sørge for, at eleverne ved, hvad ordensreglerne indebærer for skolens børn og voksne. Det er en god idé, at ordensreglerne ophænges på centrale steder på skolen, så elever, ansatte og andre jævnligt bliver mindet om, at de findes.

Det er en god idé, at ordensreglerne ophænges på centrale steder på skolen, så elever, ansatte og andre jævnligt bliver mindet om, at de findes

Inden arbejdet med at formulere eller revidere ordensreglerne sættes i gang, er det vigtigt, at skolens leder gennemtænker, hvordan arbejdet skal tilrettelægges. Det er skolelederens ansvar at sørge for, at der tages initiativ til arbejdet, og det er bedst, hvis skolebestyrelse, elever, lærere og SFO-personale deltager gennem hele processen.

Et indledende skridt kan være, at skolelederen opstiller en samlet tidsplan for arbejdet. Her kan personalet, skolebestyrelsen og elevrådet se, hvordan de bliver inddraget i arbejdet. Processen er vigtig, og alle parter skal helst føle sig ansvarlige for det endelige resultat.

I den sammenhæng er elevrådsarbejdet i de enkelte klasser vigtigt. Et godt arbejde i klasserne er med til at skabe respekt om elevrådets arbejde på skolen. Sammen med klasselæreren skal elevrådsrepræsentanten gøre så mange elever som muligt interesserede i at deltage i den demokratiske proces i den enkelte klasse og dermed interesserede i det arbejde, skolens elevråd udfører. I elevrådet taler elevrådsrepræsentanten på hele klassens vegne. Derfor er det vigtigt at få fx ordensreglerne drøftet ordentligt igennem i klassen.

Klasselæreren kan hjælpe til med at sikre en god drøftelse både før og efter

elevrådsmøderne. Derfor er det en god ide at sørge for, at alle skolens klasselærere løbende får dagsorden og mødereferat fra elevrådets møder. Så er det nemmere for klasselæreren at følge med i elevrådets drøftelser, fx i tilknytning til arbejdet med ordensreglerne. Elevrådsrepræsentanter kan i dette arbejde - som i forbindelse med løsning af andre opgaver - inviteres til at forelægge deres synspunkter for pædagogisk råd eller i skolens samarbejdsudvalg.

Det kan være en stor udfordring at udarbejde ordensregler for en skole. På skolen skal man være bevidst om, hvad man fokuserer på i ordensreglerne. Det kan være fristende at "låne" et sæt regler fra en naboskole og tilpasse dem til egen skole. Vælger man at arbejde på denne måde, risikerer man at ende med et sæt ordensregler, der ikke er ordentligt gennemdrøftet, og hvor ingen for alvor oplever ansvarlighed i forhold til reglernes indhold.

Her gengives nogle eksempler på ordensregler fra forskellige skoler. De afspejler forskellighed med hensyn til fokusering og detaljeringsgrad.

1. eksempel

Oprydning

Det er ikke kun rengøringspersonalet, der sørger for rengøringen på vores skole. Lærere og elever har også et ansvar for, at her ser pænt ud. Hver dag fejer eleverne klasseværelset (eller faglokalet) og tørrer tavlen af. De sørger også for, at bordene er ryddede, og at stolene er sat op, så rengøringspersonalet kan komme til. Hvis der ikke ser ordentligt ud i klassen, springes rengøringen over. Et par gange om året rydder alle klasser ekstra grundigt op og gør rent både inde og ude.

2. eksempel

Ordensregler

- Vis hensyn, når du færdes i timerne og i frikvartererne.
- Alt løb skal foregå udendørs.
- Boldspil op ad en mur må kun foregå i skolegården - alt andet boldspil skal foregå på græsarealerne.
- Sneboldkastning og andre "snelege" må kun foregå på boldbanen.
- Rygning er tilladt på 8.-9. klasses trin. Der må kun ryges på området bag biblioteket og ved de bageste borde i kantinen.
- Ophold på parkeringspladsen og ved cykelstativerne er ikke tilladt.
- Gårdvagtens anvisninger skal følges.
- I frikvartererne må der spilles bold i hallen, hvis der er en lærer til stede.
- Ophold på tilskuerpladserne i hallen er ikke tilladt i frikvartererne.

- Der må ikke spises mad eller drikkes i hallen i undervisningstiden eller i frikvartererne.

3. eksempel

Skolens regler

For at vi her på skolen skal befinde os så godt som muligt, er det nødvendigt, at vi har bestemte regler, og at vi tager hensyn til hinanden.

- Du bør tidligst møde på skolen 10 minutter før din første time.
- Når du er på vej til og fra skolen, skal du overholde færdselsreglerne og rette dig efter skolepatruljens anvisninger.
- Hvis du i frikvarteret har lyst til at beskæftige dig med rolige og stilfærdige gøremål, må du blive inde i klassen.
- Hvis du i frikvarteret har lyst til at spille bold, må det foregå på boldbanerne eller i gårdhaverne. Boldspil foregår kun med de af skolen godkendte bolde.
- Du må ikke opholde dig i faglokaler eller omklædningsrum, med mindre du har fået særlig tilladelse.
- Du må kun forlade skolen i skoletiden, hvis du har fået særlig tilladelse. 7.-8.-9. og 10. klasser må forlade skolen i mellemtimer samt i spisefrikvarteret.
- Rygning for skolens elever må kun finde sted for 8.-9.-10. kl. på anvist område. Rygekort udstedes.
- Du skal forsyne dine bøger med bogbind og bringe dem til og fra skolen på forsvarlig måde. Hvis du mister eller ødelægger en bog eller med vilje er årsag til skade på skolens inventar og bygninger, er du erstatningspligtig.
- Når du har forsvundet fra skolen, skal du umiddelbart efter medbringe en meddelelse fra dine forældre om grunden til og varigheden af dit fravær. Sygdom af længere varighed skal meddeles skolen senest den 4. dag.
- Hvis dine forældre af særlige grunde ønsker dig fritaget for skolegang, skal de indhente skolens tilladelse. Klasselæreren kan give dig fri 1 dag. Fritagelse fra undervisning ud over 1 dag sker ved skriftlig henvendelse til skolens ledelse.
- Vi fraråder dig at medbringe penge og andre værdigenstande i større udstrækning end højst nødvendigt, da skolen ikke kan påtage sig ansvaret for det, du mister. Ligeledes bør du i egen interesse forsyne alle dine ting med tydeligt navn.

4. eksempel

Ordensregler for "Den lille afdeling"

- Man må gå på gangene.
- Man må lege rolige lege indendørs.
- Man må spille med skumbold ved 3. klassernes fællesrum og ved 1. klassernes fællesrum.
- Man må gå besøg i de andre klasser, hvis man er velkommen.
- Man må se på og vande blomsterkummerne.
- Man må klatre i de to træer ved SFO.
- Man må lege med sne på græsset ved den lille gård.

Overtrædelse medfører sanktioner

De mest almindelige sanktioner er tilrettevisning, påtale, inddragelse af særordninger, udelukkelse fra undervisning i et kortere tidsrum - lige fra nogle minutter til resten af lektionen, telefonisk eller skriftlig kontakt til forældre, krav om udbedring af skader ved oprydning, reparationer, fjernelse af graffiti-tacs eller økonomisk erstatning.

En episode fra skolens dagligdag

Pliiiing...!

Lyden skærer gennem klasselokalet. Per ramte plet! Nu sidder bob-brikken solidt kilet fast i opslagstavlen. Per kastede bob-brikker efter Nikolaj i frikvarteret, og nu var det endt med en ødelagt opslagstavle. Ironisk nok ramte han opslaget med ordensreglerne. Brikken gik med stor kraft igennem sætningen, der lyder: ...disse...ordensregler må ikke fjernes fra opslagstavlen. Bobspillene er en ny ordning. Eleverne har ved forskellige aktiviteter tjent penge til elevrådskassen, og hver klasse fik et bobspil for pengene. Bobspillene er kontaktlærerens idé. Han mente, at bobspillene ville give mere ro i frikvartererne og lette jobbet for gangvagterne. Kontaktlæreren er en ny lærer ved skolen. Han mener, at fornuftige ting at tage sig til i frikvartererne er bedre end skrappe ordensregler.

Ikke alle kolleger var begejstrede for bobspillene. Med elever som Per giver det ekstra problemer.

Der er mulighed for at gribe ind, hvis en elev ikke viser god orden og opførsel. Problemet kan være, at samtaler, irettesættelser eller advarsler har vist sig virkningsløse. I så fald må der tages andre foranstaltninger i brug. Det kan blive nødvendigt at anbringe en elev i en

anden klasse i en kortere eller længere periode. Måske er det nødvendigt at anvende eftersidning, som stadig er en mulighed, selv om det ikke er en god idé. Endelig kan der i mere ekstreme tilfælde blive tale om, at elever har brug for midlertidigt eller permanent at blive overflyttet til en anden klasse - eventuelt på en anden skole.

Når der er brug for at sætte særlige sanktioner ind over for eleverne, er det vigtigt at sørge for, at forældrene inddrages i overvejelserne for at skabe forståelse for de beslutninger, der træffes. Det er vigtigt at gøre sig klart, at det er skolens leder, der træffer alle afgørelser vedrørende eleverne. Selv om skolelederens kompetence kan uddelegeres til personalet, kan det ikke anbefales, at man gør det i de vanskelige sager, da de ofte har en ømfindtlig karakter. Alle afgørelser, der træffes af skolelederen - eller på dennes vegne - kan ankes til kommunalbestyrelsen. Denne klageadgang skal altid oplyses til forældrene.

En skolebestyrelse kan til enhver tid forlange, at skolelederen redegør for, hvilke sanktioner, der anvendes over for eleverne. Selv om en skolebestyrelse har vedtaget principper for brug af sanktioner, kan den ikke diktere en skoleleder eller andre af de ansatte at bruge bestemte sanktioner i konkrete tilfælde. Det skyldes, at anvendelse af sanktioner i høj grad beror på et skøn. Hvis skolebestyrelsen er uenig med skolelederen i de initiativer, der er taget, kan skolebestyrelsen tage det op som et punkt på dagsordenen på et bestyrelsesmøde. Hvis skolebestyrelsen er uenig med skolelederen i enkeltsager, kan den opfordre skolelederen til at genoverveje sine beslutninger i en konkret sag. I en tilspidset situation kan der blive tale om, at skolebestyrelsen henvender sig til de kommunale skolemyndigheder for at udtrykke sin utilfredshed med den måde, skolelederen har handlet på.

Det kan også komme på tale at udelukke en elev fra den almindelige undervisning i indtil en uge. Udelukkelse fra undervisningen kan kun i særlige tilfælde finde sted to gange i det samme skoleår. Det er vigtigt, at der er aftalt fornødent tilsyn med eleven i den periode, hvor eleven er udelukket. Det kan være en aftale med forældrene om, at de fører tilsyn med eleven, eller at der føres tilsyn fra skolens side.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#) | [Næste kapitel](#)

Voksnes deltagelse i undervisningen

Op igennem 80'erne blev der mange steder i landet gennemført udviklingsarbejder, hvor voksne deltog i undervisningen på de ældste klassetrin. For at følge op på de erfaringer man høstede ved udviklingsarbejderne, blev der i folkeskoleloven indført mulighed for, at voksne kan deltage i undervisningen på 8.-10. klassetrin. Det er kommunalbestyrelsen, der beslutter, om dette tilbud kan være en del af skolernes virksomhed og om - og i hvilket omfang - de voksne skal betale for undervisningen. Det er skolebestyrelsen på den enkelte skole, der beslutter, om muligheden skal udnyttes. Det indebærer, at skolebestyrelsen i så fald skal have en holdning til om, og i hvilket omfang, de voksne skal have lov til at følge dele af skolens undervisning.

Skolebestyrelsen skal i bekræftende fald drøfte og beslutte, hvilke fag de voksne kan deltage i, og det maksimale antal af voksne i den enkelte klasse skal fastlægges. De voksne indgår i undervisningen på lige fod med de øvrige elever og kan indstille sig til folkeskolens afsluttende prøver. Den enkelte lærer har ikke vetoret i spørgsmålet om, hvorvidt voksne skal have adgang til at følge undervisningen.

Med bestemmelsen er der åbnet mulighed for, at skolen kan tilbyde undervisning, der ellers ikke udbydes af andre (voksenundervisningscentre, aftenskoler mv.) i lokalområdet. Hensigten er især at sikre et voksenundervisningstilbud i de tyndt befolkede egne af landet.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#) | [Næste kapitel](#)

Skolen som lokalt kulturcenter

Med den eksisterende folkeskolelov kan kommunalbestyrelsen træffe beslutning om, at skolerne skal have mulighed for, at kulturcenteraktiviteter kan blive en del af folkeskolens virksomhed. Det er herefter skolebestyrelsens beslutning, om man ønsker at udnytte denne mulighed.

Med en sådan beslutning kan skolen medvirke til - eller stå for - og koordinere kulturcenteraktiviteter i samarbejde med lokalsamfundets folkeoplysnings- og foreningsliv, det frivillige børne- og ungdomsarbejde og andre grupper af interesserede borgere. På den måde kan skolen bruges til mere end undervisning og skolefritidsvirksomhed for skolens børn og unge. Skolelederen har pligt til at følge op på skolebestyrelsens beslutning om at etablere kulturcenter på skolen.

Kommunalbestyrelsen kan fastlægge retningslinier for kulturcentret blandt andet for at undgå, at kulturcenteraktiviteterne udbydes i konkurrence med private foreninger eller andre. Kommunalbestyrelsen træffer også beslutning om betaling for deltagelse i kulturcentrets aktiviteter.

[Forsiden](#) | [Forrige Kapitel](#)

Kolofon

Titel: Ordensregler

Serie: Skolebestyrelsen: Hæfte 8

Forfatter: 463 Undervisningsministeriet

Udgiver: 463 Undervisningsministeriet

Institution: 463 Undervisningsministeriet

Copyright: 463 Undervisningsministeriet

Emneord: Skolebestyrelse, ordensregler

Pris for den elektroniske udgave: 0 DKK

Pris for den trykte udgave: 50 DKK (125 DKK for hele sættet)

Rabat: 10% ved køb af 10-99 stk/sæt, 15% ved køb af 100 stk/sæt og derover

URL: <http://www.uvm.dk/pub/1998/sbesth8>

Version: 1.0

Dato: 2. februar 1998

Format: html;gif

Inventarliste index.html;forord.html;indled.html;kapitel1.html;

kapitel2.html;kapitel3.html;kapitel4.html;kapitel5;

h8for.gif;graa.gif;uvmlogo.gif;kap1_1.gif

ISBN: -

ISBN for den trykte udgave: ISBN 87-603-1029-4 (hæfte 1-8: ISBN 87-603-1013-8)

Bestillingsnummer: UVM 5-289 (hæfte 1-8: UVM 5-281)

Publiceringsstandard nr.: 1.0

[Forsiden](#)